

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

Кафедра політичних теорій

ПРАКТИКА ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої
освіти другого (магістерського) рівня
галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
спеціальність – 052 «Політологія»

*

Одеса
2024

УДК 327:78

*Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 1 від 24.09.2024 р.)*

Укладачі:

Краснопольська Тетяна Миколаївна – доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат політичних наук, доцент (ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5936-588>).

Рецензенти:

Гедікова Наталя Пилипівна – професор кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор;

Шмаленко Юлія Іванівна – доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат політичних наук, доцент.

П69

Практика прийняття зовнішньополітичних рішень : метод. рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 052 «Політологія» [Електронне видання] / уклад.: Т.М. Краснопольська ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса, 2024. – 41 с. – Режим доступу: <https://hdl.handle.net/11300/28403>

Методичні рекомендації містять плани, завдання та рекомендовані джерела до практичних занять та самостійної роботи, а також питання для підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти.

Призначені для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія» з метою вивчення дисципліни «Практика прийняття зовнішньополітичних рішень».

УДК 327:78

© Т.М. Краснопольська, 2024

ЗМІСТ:

ВСТУП	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН	6
НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ	7
Тема 1. Стратегія розробки зовнішньої політики держави. Національні інтереси в здійсненні зовнішньої політики держави	7
Тема 2. Інтеграція теоретичних знань і практичних навичок у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень	9
Тема 3. Моделі та механізм прийняття зовнішньополітичних рішень	12
Тема 4. Процес ухвалення та реалізації зовнішньополітичного рішення	14
Тема 5. Прийняття зовнішньополітичних рішень у США та країнах ЄС	17
Тема 6. Вплив на прийняття зовнішньополітичних рішень експертно-наукової спільноти та політичної освіти	19
Тема 7. Механізм розробки зовнішньополітичних рішень України	22
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬ ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	25
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ	27
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	28
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	32
РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

Дисципліна «Практика прийняття зовнішньополітичних рішень» вивчається здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня у галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 052 «Політологія».

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні уявлення в здобувачів про особливості такої фази політико-управлінського процесу, як прийняття зовнішньополітичних рішень, а також сприяння формуванню та розвитку навичок аналізу моделей та методів прийняття таких рішень.

Завданнями курсу є набуття здобувачами вищої освіти:

- знань у сфері основної проблематики сучасної науки про ухвалення зовнішньополітичного рішення;
- вмінь визначати етап політичного циклу, застосовувати теоретичні моделі ухвалення зовнішньополітичних рішень до аналізу конкретних ситуацій;
- вмінь формулювати альтернативи зовнішньополітичних рішень; визначати та формулювати ключові питання, що вимагають прийняття зовнішньополітичних рішень.

Опанування курсом «Практика прийняття зовнішньополітичних рішень» передбачає читання лекцій, проведення практичних занять, виконання самостійної роботи та складання екзамену.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми після вивчення дисципліни «Практика прийняття зовнішньополітичних рішень» здобувачі вищої освіти повинні:

- приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі в складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати та порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та ймовірні наслідки політичних рішень;
- критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів;
- здійснювати управління складною діяльністю в сфері політики, розробляти плани та заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності;
- критично осмислювати теоретико-методологічні основи дослідження безпеки, сучасні чинники міжнародної безпеки, співвідношення національної, регіональної та міжнародної безпеки, аналіз національної безпеки як частини національного інтересу держави;
- визначати стратегічні вектори внутрішньої та зовнішньої політики сучасної України, аналізувати фактори, що впливають на внутрішньо- та зовнішньополітичні процеси в Україні та напрямки реформ;

– виявляти та досліджувати особливості інтеграційних процесів у Європі, проблеми політики європейської інтеграції України, а також критично осмислювати участь України в діяльності міжнародних організацій.

Вивчення дисципліни «Практика прийняття зовнішньополітичних рішень» рекомендовано здобувачам вищої освіти, що мають знання, отримані у результаті вивчення курсів: «Парадигми соціально-політичної раціональності», «Експертно-аналітичний супровід управлінської діяльності», «Стратегія політичного розвитку України та регіональна специфіка», «Національна безпека в глобалізаційних умовах», «Євроінтеграція та міжнародне публічне управління».

Обсяг дисципліни – 3 кредити (90 годин), форма підсумкового контролю – екзамен.

Шкала оцінювання			
100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

Поточний контроль знань здобувачів освіти оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов’язковим переведенням при підсумковому контролі оцінок в бали за допомогою шкали Університету до національної шкали та шкали ECTS.

Для отримання підсумкової оцінки здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних/лабораторних занять та поточних контрольних заходів (реферату, контрольної роботи, завдань до самостійної роботи тощо).

Для переведу підсумкової оцінки у 100 бальну шкалу оцінювання знань середньоарифметична підсумкова оцінка множиться на коефіцієнт 20.

Якщо протягом вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти, який складає екзамен, набрав не менше ніж ½ від загальної кількості оцінок суму балів 90 та більше за шкалою оцінювання ECTS, то він має право отримати оцінку за набраними балами A/Відмінно без складання підсумкового контролю.

Здобувач освіти, який складає залік та набрав суму балів 60 та більше за шкалою оцінювання ECTS, отримує оцінку за набраними балами без складання підсумкового контролю. Якщо здобувач освіти бажає покращити оцінку, отриману як середньоарифметичну результатів поточного контролю, то він може скласти залік.

Здобувач освіти, який набрав менше ніж ½ від загальної кількості оцінок на практичних/лабораторних заняттях та поточних контрольних заходах та/або менше ніж 60 балів (для залікової дисципліни) та менше ніж 90 балів (для екзаменаційної дисципліни) складає залік/екзамен відповідно в обов’язковому порядку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Тема	Лекційні заняття (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
1	Стратегія розробки зовнішньої політики держави. Національні інтереси в здійсненні зовнішньої політики держави	2	2	4
2	Інтеграція теоретичних знань і практичних навичок у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень	2	4	6
3	Моделі та механізм прийняття зовнішньополітичних рішень	2	2	6
4	Процес ухвалення та реалізації зовнішньополітичного рішення	2	2	6
5	Прийняття зовнішньополітичних рішень у США та країнах ЄС	2	2	6
6	Вплив на прийняття зовнішньополітичних рішень експертно-наукової спільноти та політичної освіти	2	2	6
7	Механізм розробки зовнішньополітичних рішень України	2	2	6
	Індивідуальне завдання	-	-	20
	Всього	14	16	60

Кожна із запропонованих тем має переліки питань для опрацювання під час практичних занять, а також завдання для самостійної роботи для закріплення відповідного тематичного матеріалу.

Правильність виконаних самостійних робіт перевіряє викладач.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

ТЕМА 1.

СТРАТЕГІЯ РОЗРОБКИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ. НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ В ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Зовнішня політика являє собою систему дій держави, спрямованих на досягнення її національних інтересів у міжнародному середовищі. Вона включає підтримку національної безпеки, економічний розвиток, захист прав людини та просування культурних цінностей. В її основі лежать національні інтереси, що відображають потреби та прагнення держави, включаючи економічні, політичні, безпекові та культурні аспекти. Пріоритети національних інтересів можуть змінюватись залежно від внутрішніх та зовнішніх умов.

Зовнішня політика повинна бути гнучкою та адаптивною, щоб реагувати на зміни у міжнародному середовищі. Необхідно знаходити баланс між національними інтересами та міжнародними зобов'язаннями, щоб уникати конфліктів. Міжнародні інститути та організації, такі як ООН, НАТО та ЄС, забезпечують платформи для співпраці та формування спільних стратегій.

Процес розробки стратегії зовнішньої політики включає аналіз ситуації, визначення цілей, розробку інструментів та механізмів реалізації. Важливою для формування ефективної зовнішньої політики є оцінка глобальних та регіональних тенденцій. Держава використовує дипломатію, економічні санкції, військову силу та міжнародні угоди для досягнення своїх цілей.

Питання до практичного заняття

1. Державна політика як предмет дослідження.
2. Внутрішня та зовнішня політика.
3. Основні принципи стратегії розробки зовнішньої політики держави.
4. Поняття національних інтересів.
5. Типологія національних інтересів.

Методичні рекомендації до вивчення теми:

При вивченні теми розпочніть з вивчення сутності таких понять: «зовнішня політика», «національні інтереси», «міжнародні відносини», «дипломатія».

Вивчіть етапи розвитку зовнішньої політики в історії, щоб зрозуміти еволюцію національних інтересів. Розгляньте сучасні глобальні виклики та тренди, що впливають на зовнішню політику.

Ознайомтеся з національним законодавством та міжнародними договорами, які регулюють зовнішню політику держави. Дослідіть стратегії зовнішньої політики різних країн, щоб зрозуміти, як вони визначають свої національні інтереси.

Вивчіть конкретні приклади зовнішньої політики держав (наприклад, США, країн ЄС, України) та їхню реалізацію. Розгляньте, як внутрішньополітична ситуація впливає на формування зовнішньої політики.

Питання для обговорення:

1. Що таке зовнішня політика держави та її основні цілі?
2. Які основні етапи розробки стратегії зовнішньої політики?
3. Які інструменти використовуються для реалізації зовнішньої політики?
4. Які фактори впливають на формування національних інтересів у зовнішній політиці?
5. Як визначити пріоритетні національні інтереси держави в контексті зовнішньої політики?
6. Які проблеми виникають при систематизації та класифікації національних інтересів у контексті національної безпеки?
7. Яким чином уряди аналізують та формулюють свої національні інтереси?
8. Яка роль міжнародних організацій у формуванні зовнішньої політики держави?
9. Як забезпечити збалансованість між національними інтересами та міжнародними зобов'язаннями?
10. Яким чином внутрішньополітичні чинники можуть впливати на формування зовнішньої політики та національних інтересів?

Завдання для самостійної роботи

1. Виберіть одну країну та проаналізуйте її зовнішню політику за останні 5 років. Визначте основні національні інтереси цієї країни та способи їх реалізації.
2. Проаналізуйте як внутрішня політична ситуація (економічні, соціальні, культурні фактори) вплинула на зовнішню політику України (або ішої обраної для аналізу). Підготуйте усну презентацію з висновками.
3. Оберіть одну історичну кризу в міжнародних відносинах (наприклад, Карибська криза, конфлікт на Балканах). Проаналізуйте як національні інтереси впливали на стратегії зовнішньої політики держав, учасників конфлікту.
4. Проаналізуйте сучасні проблеми підготовки кадрів для розробки державної політики.
5. Розгляньте моделі кадрової політики західних країн та визначіть перспективи для України.

ТЕМА 2.

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ І ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Успішне прийняття зовнішньополітичних рішень вимагає не лише глибокого розуміння теоретичних концепцій, таких як реалістична, ліберальна або конструктивістська школи міжнародних відносин, а й здатності ефективно застосовувати ці знання в конкретних практичних ситуаціях. Теоретична база формує критичне мислення, забезпечуючи аналітичні інструменти для оцінки зовнішньополітичних викликів та можливостей, але для того, щоб ці знання стали корисними у реальній політиці, необхідно доповнювати їх практичними навичками, такими як ведення переговорів, ухвалення рішень в умовах невизначеності, а також застосування інструментів зовнішньої політики, включаючи економічний тиск, дипломатію та військові ресурси. Інтеграція цих елементів дозволяє готувати фахівців, які здатні не тільки аналізувати зовнішньополітичну ситуацію, але й активно діяти в межах міжнародної арени, забезпечуючи реалізацію національних інтересів своїх держав. Методологічні підходи у вивченні практики прийняття зовнішньополітичних рішень забезпечують структуровану основу для прийняття рішень, яка спирається як на наукові теорії, так і на практичний досвід. Теоретична підготовка, що базується на таких підходах, формує аналітичні та наукові здібності здобувачів, дає їм інструменти для критичної оцінки міжнародних подій та викликів. Однак успішна реалізація зовнішньополітичних рішень вимагає також розвитку практичних навичок, таких як ведення дипломатичних переговорів, управління конфліктами, комунікація з міжнародними акторами, а також адаптація до швидкоплинних змін на міжнародній арені. Таким чином, інтеграція теоретичних знань і методології з практичними навичками дозволяє готувати фахівців, спроможних розуміти глобальні процеси та в майбутньому здійснювати наукову-педагогічну діяльність.

Питання до практичного заняття

1. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень як навчальна дисципліна та специфіка викладання (поєднання теоретичних та практичних аспектів).
2. Сутність та типи зовнішньополітичних рішень. Вимоги до прийняття політико-управлінських рішень.
3. Етапи формування аналізу зовнішньополітичних рішень.
4. Формування навичок розробки, комунікації у сфері прийняття зовнішньополітичних рішень у здобувачів-політологів.
5. Методологічні підходи у вивченні практики прийняття зовнішньополітичних рішень.

Методичні рекомендації до вивчення теми:

Рекомендується розпочати з вивчення теоретичних підходів до прийняття зовнішньополітичних рішень. Це передбачає ознайомлення з основними теоріями міжнародних відносин. Наступним кроком є зосередження на класифікації зовнішньополітичних рішень, зокрема стратегічних, тактичних, кризових і рутинних рішень. Здобувачі мають приділити особливу увагу вимогам до прийняття таких рішень, враховуючи фактори, що впливають на процес, як-от економічні, політичні, військові й екологічні чинники. Це дозволить їм краще зрозуміти вплив зовнішнього середовища на політико-управлінські рішення. Здобувачам також варто ознайомитися з ключовими етапами формування та аналізу зовнішньополітичних рішень.

Методологічний аспект навчання охоплює різні підходи, які застосовуються у вивченні практики прийняття зовнішньополітичних рішень. Зокрема, контент-аналіз допомагає вивчати публічні заяви, івент-аналіз дозволяє оцінювати ключові події, методика Б. Корані спрямована на когнітивне картування процесів прийняття рішень, а SWOT-аналіз та інші використовуються для оцінки сильних і слабких сторін зовнішньополітичних рішень. Математичне моделювання і сценарний аналіз дозволяють прогнозувати можливі наслідки рішень та їхній вплив на міжнародну систему.

Окрім теоретичного вивчення, важливо, щоб здобувачі опановували практичні навички аналізу міжнародних подій та ухвалення рішень у різних зовнішньополітичних контекстах. Інтеграція теоретичних знань із практичним застосуванням дозволить здобувачам бути готовими до викликів, які постають на міжнародній арені. Ці методичні рекомендації спрямовані на формування у здобувачів глибокого розуміння теоретичних основ і практичних аспектів ухвалення зовнішньополітичних рішень, що допоможе їм у майбутньому успішно застосовувати отримані знання на практиці.

Питання для обговорення:

1. Що таке зовнішньополітичне рішення?
2. Які основні етапи процесу прийняття зовнішньополітичного рішення?
3. Які фактори впливають на формування зовнішньополітичних рішень?
4. Як теоретичні школи міжнародних відносин (реалізм, лібералізм, конструктивізм) впливають на процес прийняття зовнішньополітичних рішень?
5. Які основні виклики виникають при спробі поєднання теоретичних знань із практичними навичками в зовнішній політиці?
6. Яким чином сучасні зовнішньополітичні рішення можуть бути класифіковані на стратегічні, тактичні, оперативні? Наведіть приклади.
7. Як невизначеність та ризики впливають на процес прийняття зовнішньополітичних рішень?
8. Яку роль відіграють міжнародні організації у формуванні зовнішньої політики окремих держав?

9. Як методи, такі як контент-аналіз, SWOT-аналіз, івент-аналіз та сценарний аналіз, можуть покращити процес прийняття зовнішньополітичних рішень?

10. Які навички необхідні для ефективного ведення дипломатичних переговорів і як їх можна розвинути в рамках освітнього процесу?

11. Як зміна глобального балансу сил впливає на прийняття зовнішньополітичних рішень у великих і малих державах?

12. Яким чином внутрішньополітичні чинники (економічна ситуація, громадська думка) впливають на зовнішньополітичні рішення держави?

13. Як можна адаптувати методи аналізу зовнішньополітичних рішень до швидкоплинних змін у міжнародній системі?

Завдання для самостійної роботи

1. Оберіть одну з останніх міжнародних криз або важливих зовнішньополітичних подій (наприклад, дипломатичні перемовини, міжнародні санкції, військові операції) та підготуйте аналіз на основі теоретичних підходів міжнародних відносин. Включіть оцінку факторів, які вплинули на ухвалення рішення.
2. Виконайте SWOT-аналіз зовнішньої політики обраної держави. Оцініть сильні та слабкі сторони, можливості та загрози для держави в міжнародній політиці, враховуючи економічні, військові та дипломатичні аспекти.
3. Оберіть реальний зовнішньополітичний кейс і побудуйте сценарій розвитку подій, використовуючи методику побудови сценаріїв. Оцініть можливі наслідки кожного сценарію для зовнішньої політики держави.
4. Проаналізуйте публічні заяви міжнародних лідерів під час кризи або важливої міжнародної події. Виконайте контент-аналіз для оцінки основних тем і повідомлень, що формують зовнішню політику держави.

ТЕМА 3. МОДЕЛІ ТА МЕХАНІЗМ ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Існують кілька основних моделей, включаючи раціональну модель, модель обмеженої раціональності, інституційна модель та модель ігрової теорії.

Раціональна модель базується на аналізі даних та оцінці можливих наслідків рішень, де основна увага приділяється максимізації вигоди та зменшенню ризиків.

Модель обмеженої раціональності визначає, що рішення ухвалюються на основі неповної інформації та обмежених можливостей, що може призводити до субоптимальних рішень.

Інституційна модель підкреслює роль інститутів, які формують рамки для прийняття рішень, забезпечуючи стабільність і передбачуваність.

Прийняття рішень може бути впливом групових динамік, особистісних характеристик лідерів та їхніх психологічних особливостей. Використання інформаційних технологій та аналітичних даних полегшує процес збору інформації та аналізу ризиків.

У кризових ситуаціях рішення можуть прийматися швидше і часто без детального аналізу, що підвищує ймовірність помилок. Після ухвалення рішення важливо забезпечити ефективну реалізацію через відповідні інституції та механізми контролю. Важливим етапом є аналіз результатів ухвалених рішень для визначення їхньої ефективності та корекції в подальшій практиці.

Питання до практичного заняття

1. Основні методи прийняття політичних рішень.
2. Типологія моделей прийняття зовнішньополітичних рішень. Раціональна, правова, політична, соціально-психологічна моделі.
3. Класична модель прийняття політичних рішень.
4. Адміністративна модель.
5. Моделі прийняття зовнішньополітичних рішень у міжнародних кризах (О. Холсті, Р. Броді, Р. Норт, М. Бречер, Ч. Германн, Л. Бреді, Р. Лебо).
6. Модель системи публічного управління в Україні та прийняття управлінських рішень.

Методичні рекомендації до вивчення теми:

Вивчення даної теми слід розпочати з основних теоретичних моделей прийняття рішень та пов'язаних з цим концепцій. Порівняйте різні моделі прийняття рішень, вивчаючи їх переваги та недоліки, а також контекст, у якому вони найбільш ефективні.

Вивчайте офіційні документи, стратегії та доповіді органів державної влади, щоб зрозуміти як відбувається формування зовнішньої політики.

Визначте як різні моделі прийняття рішень змінюються в умовах міжнародних криз або конфліктів. Проаналізуйте конкретні моделі прийняття рішень, вказавши на її переваги, недоліки та сфери застосування.

Розгляньте етичні питання, пов'язані з ухваленням зовнішньополітичних рішень та їх вплив на міжнародні відносини.

Питання для обговорення:

1. Як внутрішні політичні фактори впливають на зовнішньополітичні рішення?
2. Які ключові етапи проходить процес прийняття зовнішньополітичного рішення?
7. Які методи аналізу використовуються для оцінки ефективності зовнішньополітичних рішень?
8. Які зовнішні фактори можуть впливати на прийняття зовнішньополітичних рішень?
9. Як громадська думка та медіа можуть впливати на формування зовнішньополітичних рішень?
10. Які механізми контролю та оцінки впроваджуються для аналізу наслідків зовнішньополітичних рішень?
11. Які приклади успішних і невдалих зовнішньополітичних рішень можна навести для ілюстрації різних моделей прийняття рішень?
12. Які особливості прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи або конфлікту?

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте характерні риси базових моделей прийняття політичних рішень: універсально-раціоналістичної, інкременталістської, змішано-скануючої.
2. Проаналізуйте моделі формування зовнішньої політики Г. Аллісона (класична; зовнішня політика як наслідок організаційних актів та процесів; зовнішня політика як результат торгу відомств та їх лідерів).
3. Охарактеризуйте чотири основні підходи до аналізу прийняття зовнішньополітичних рішень Ф. Брайараї, М. Джалілі (модель раціонального вибору; модель, в рамках якої рішення приймається під впливом сукупності урядових структур; модель, в якій рішення розглядається як результат торгу; модель: лідери приймають рішення, перебуваючи у складному оточенні та маючи неповну, обмежену інформацію).
4. Знайдіть та проаналізуйте офіційні документи або заяви урядів про зовнішню політику (наприклад, декларації або стратегії). Визначте, які моделі прийняття рішень були очевидні в їх формулюваннях і якими механізмами вони користувалися.

ТЕМА 4.

ПРОЦЕС УХВАЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО РІШЕННЯ

Процес ухвалення зовнішньополітичного рішення охоплює етапи, які проходять від формулювання державної політики до реалізації конкретних дій на міжнародній арені. На початковому етапі проводиться аналіз міжнародної ситуації, що включає оцінку загроз і можливостей, а також врахування національних інтересів. У процесі ухвалення рішень важливо залучати експертів і аналітиків, які надають інформацію та оцінки щодо можливих наслідків.

Чітке визначення цілей зовнішньої політики формує основні напрямки дій держави. На цьому етапі формуються різні альтернативи дій, що можуть бути реалізовані залежно від обраних цілей. Кожна альтернатива підлягає оцінці ризиків і вигод, що допомагає визначити найкращий варіант для реалізації. У багатьох країнах ухвалення важливих зовнішньополітичних рішень вимагає затвердження парламентом або іншими законодавчими органами.

Після вибору рішення формується стратегія його реалізації, що включає конкретні кроки та механізми. Ухвалене рішення повинно бути правильно подане громадськості та міжнародному співтовариству для забезпечення підтримки.

Реалізація зовнішньополітичного рішення – це процес впровадження ухваленого рішення в практику міжнародних відносин. Вона потребує координації між різними державними структурами. Основними акторами реалізації є державні органи, міжнародні урядові та неурядові організації, дипломатичні представництва. В процесі реалізації зовнішньополітичного рішення використовуються різноманітні методи: кризове реагування, економічні санкції, дипломатія. Внутрішня політична ситуація, громадська думка та економічні умови можуть значно впливати на процес реалізації. Міжнародна політика, економічні відносини та дії інших держав також грають важливу роль у реалізації зовнішньополітичних рішень.

Реалізація зовнішньополітичного рішення може супроводжуватися ризиками, такими як погіршення відносин з партнерами або виникнення кризових ситуацій. Ефективна комунікація між всіма залученими сторонами сприяє успішній реалізації рішення. Реалізація зовнішньополітичного рішення має бути спрямована на досягнення національних інтересів та повинна відповідати міжнародним правовим нормам і угодам, щоб уникнути правових наслідків. Після реалізації рішення проводиться моніторинг його ефективності, що дозволяє виявити досягнення і недоліки, а також, в разі необхідності, внести корективи в стратегію, базуючись на зібраних даних.

Питання до практичного заняття

1. Учасники процесу прийняття рішення.
2. Особа, яка приймає рішення: сфера повноважень та відповідальності.
3. Процес прийняття управлінських рішень.
4. Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи.

5. Технології, процедури та методи реалізації державних рішень.
6. Типи реалізації управлінських рішень.
7. Зовнішньополітичні рішення в ієрархії державних рішень.

Методичні рекомендації до вивчення теми:

Зберіть та проаналізуйте різні джерела інформації (статті, книги, наукові дослідження), щоб розширити свої знання про процес ухвалення рішень. Ознайомтеся з сутністю та особливостями міжнародних відносин, щоб зрозуміти як вони впливають на процес ухвалення рішень. Ідентифікуйте та проаналізуйте різні внутрішні і зовнішні фактори (економічні, політичні, соціальні і т. п.), які впливають на ухвалення рішень.

Проаналізуйте структурні компоненти механізму прийняття зовнішньополітичних рішень. Розгляньте роль різних акторів (уряду, парламенту, громадських організацій) у процесі ухвалення зовнішньополітичних рішень. Обговоріть етичні питання, пов'язані з ухваленням зовнішньополітичних рішень. Підготуйте презентації про конкретні випадки ухвалення зовнішньополітичних рішень, що допоможе поглибити розуміння теми. Вивчіть як ухвалені рішення оцінюються в контексті їхніх коротко- та довгострокових наслідків.

Розгляньте, які державні та недержавні актори залучені до процесу реалізації зовнішньополітичних рішень. Складіть їх список та проаналізуйте їх ролі. Ознайомтеся з різними методами реалізації, такими як кризове реагування, економічні санкції, дипломатія. Порівняйте їх ефективність. Досліджуйте, як внутрішня політична ситуація та громадська думка впливають на реалізацію зовнішньополітичних рішень. Розгляньте вплив міжнародних відносин і дій інших держав на реалізацію зовнішньополітичних рішень.

Вивчіть методи моніторингу та оцінки ефективності реалізації зовнішньополітичних рішень. Ознайомтеся із основними ризиками та викликами, які можуть виникнути під час реалізації зовнішньополітичних рішень. Спробуйте розробити власну стратегію реалізації зовнішньополітичного рішення для вигаданої або реальної ситуації.

Організуйте обговорення на тему «Які елементи є критично важливими для успішної реалізації зовнішньополітичного рішення?» Досліджуйте, яку роль відіграє публічна дипломатія в реалізації зовнішньополітичних рішень. Ознайомтеся з офіційними документами (наприклад, стратегіями) і проаналізуйте, як в них прописано реалізацію зовнішньополітичних рішень.

Питання для обговорення:

1. Які фактори впливають на збір інформації при ухваленні зовнішньополітичних рішень?
2. Яку роль відіграють ключові актори (уряд, парламент, громадськість) у процесі ухвалення рішень?
3. Які механізми консультацій використовуються для обговорення зовнішньополітичних рішень?

4. Як аналізуються альтернативи під час ухвалення зовнішньополітичних рішень?
5. Яким чином внутрішні соціально-політичні процеси, такі як зміна уряду або громадська думка, можуть вплинути на виконання зовнішньополітичних рішень?
6. Які методи та інструменти використовуються для реалізації зовнішньополітичних рішень?
7. Як оцінюється ефективність реалізації зовнішньополітичного рішення?
8. Які фактори міжнародного середовища можуть ускладнити або полегшити реалізацію зовнішньополітичних рішень?
9. Які правові норми регулюють реалізацію зовнішньополітичних рішень?
10. Як координація між різними державними структурами впливає на успішність реалізації зовнішньополітичного рішення?
11. Які помилки найчастіше допускаються під час процесу ухвалення зовнішньополітичних рішень?
12. Як відбувається реалізація ухвалених зовнішньополітичних рішень?
13. Які механізми контролю та оцінки ефективності використовуються для моніторингу результатів ухвалених рішень?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте структуру формальних та неформальних відносин учасників, наявність «зворотних зв'язків» та їх характер. Експерти-консультанти та «академічна спільнота».
2. Дослідіть роль політичної ваги та авторитету, становища у неформальній структурі правлячої політичної еліти, відносин з референтними та лобістськими групами в ході прийняття зовнішньополітичних рішень.
3. Підготуйтеся до участі в дискусії на тему: «Які етичні аспекти слід враховувати при ухваленні зовнішньополітичних рішень?», наводячи приклади з практики.
4. Візьміть для аналізу кілька офіційних документів (наприклад, зовнішньополітичні стратегії або декларації) і визначте, як у них відображено процес ухвалення рішень. Зосередьтеся на ключових моментах, таких як визначення національних інтересів, альтернативи дій та механізми реалізації.
5. Підготуйтеся до дискусії на тему: «Фактори, що впливають на успішність реалізації зовнішньополітичного рішення».

ТЕМА 5. ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ У США ТА КРАЇНАХ ЄС

Прийняття зовнішньополітичних рішень в політичних системах США та країн ЄС орієнтоване на захист національних інтересів, включаючи економічну безпеку, військову потужність і дипломатичні відносини.

У США основними інститутами, що приймають зовнішньополітичні рішення, є Президент, Державний департамент, Конгрес та різноманітні ради, такі як Рада національної безпеки. Процес прийняття таких рішень у США включає ініціативу, консультації, формування стратегії, затвердження та реалізацію.

Президент США має значний вплив на зовнішню політику і може ухвалювати рішення без попереднього схвалення Конгресу, особливо у кризових ситуаціях. Конгрес відіграє важливу роль у фінансуванні зовнішньої політики, а також у нагляді за її реалізацією через комітети та слухання.

У ЄС процес прийняття зовнішньополітичних рішень є складнішим через необхідність узгодження між державами-членами. Союз має механізм спільної зовнішньої політики, який забезпечує формування спільних позицій і рішень серед країн-членів. Основними інституціями ЄС, що впливають на зовнішню політику, є Європейська комісія, Європейський парламент і Рада ЄС.

США та країни ЄС активно співпрацюють з міжнародними організаціями (наприклад, ООН, НАТО), що впливає на їхні зовнішньополітичні рішення. Успішні рішення можуть включати дипломатичні угоди, які призвели до зниження напруженості або вирішення конфліктів. Прийняття зовнішньополітичних рішень відбувається в контексті динамічних міжнародних відносин, що вимагає адаптації до нових реалій.

Питання до практичного заняття

1. Сучасні концепції зовнішньої політики США.
2. США та ЄС: проблеми співробітництва.
3. Зовнішньополітичні стратегії США в регіонах світу.
4. Позиціонування зовнішньополітичних пріоритетів ЄС.
5. Трансатлантичне партнерство як центр європейської безпеки і найважливіший компонент міжнародного порядку

Методичні рекомендації до вивчення теми:

Вивчення теми розпочніть з визначення кола суб'єктів, які беруть участь у формуванні зовнішньої політики в США та ЄС. Вивчіть структуру урядів США та ЄС, акцентуючи увагу на ролі ключових інститутів у зовнішній політиці. Проаналізуйте функції Державного департаменту США та Європейської служби з питань зовнішньої діяльності. Дослідіть як повноваження президента США та голів держав у ЄС впливають на прийняття зовнішньополітичних рішень.

Складіть список основних джерел, що висвітлюють механізми зовнішньої політики США та ЄС. Ознайомтесь із ключовими документами зовнішньої політики обох систем, щоб зрозуміти їхні підходи.

Вивчіть як США та ЄС формують свої політики безпеки та оборони. Проаналізуйте як вони реагують на міжнародні кризи (наприклад, конфлікти, гуманітарні катастрофи).

Проведіть аналіз конкретних прикладів зовнішньополітичних рішень, ухвалених у США та країнах ЄС, включаючи успішні та невдалі.

Розгляньте, яку роль відіграють міжнародні організації (наприклад, НАТО, ООН) у зовнішньополітичних рішеннях США та ЄС. Проаналізуйте можливі зміни в зовнішній політиці США та ЄС у світлі нових глобальних викликів.

Питання для обговорення:

1. Які ключові інституції відповідають за формування зовнішньої політики в США?
2. Які основні етапи проходять зовнішньополітичні рішення в США, від ініціативи до реалізації?
3. Яка роль Конгресу впливає на прийняття зовнішньополітичних рішень у США?
4. Які особливості прийняття зовнішньої політики в країнах ЄС порівняно з США?
5. Як національні інтереси впливають на формування зовнішньополітичних рішень в ЄС?
6. Які механізми консультацій і координації існують між країнами-членами ЄС під час прийняття зовнішньополітичних рішень?
7. Як використовуються міжнародні угоди та альянси для підтримки зовнішньополітичних рішень в США та ЄС?
8. Яка роль експертних думок та аналітичних центрів у формуванні зовнішньополітичних рішень?
9. Наскільки важливим є громадська думка для прийняття зовнішньополітичних рішень у США та країнах ЄС?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте європейські стандарти правил проектування нормативно-правових актів.
2. Визначте вплив євроскептицизму країн-членів на зовнішню політику ЄС.
3. Проаналізуйте механізм прийняття зовнішньополітичних рішень щодо використання військової сили в практиці США.
4. Виберіть два зовнішньополітичні рішення: одне, ухвалене в США, і одне – в країні ЄС. Проаналізуйте процес їх прийняття, ключові учасники, фактори впливу та результати.

ТЕМА 6.

ВПЛИВ НА ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ ЕКСПЕРТНО-НАУКОВОЇ СПІЛЬНОТИ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ОСВІТИ

Експертно-наукова еліта – академіки, аналітики та науковці – забезпечує уряди та міжнародні організації глибокими аналітичними оцінками і прогнозами щодо міжнародних відносин, економічних трендів та безпекових питань. Вони надають теоретичне обґрунтування для прийняття зовнішньополітичних рішень, пропонують нові підходи та стратегії, базовані на аналізі даних, емпіричних дослідженнях і моделюванні. Експертно-наукові кола також відіграють важливу роль у підготовці кадрів для дипломатичних служб та інших міжнародних інститутів, сприяючи поширенню новітніх знань і підходів у сфері зовнішньої політики. Експертно-наукова еліта здійснює значний вплив на зовнішню політику, забезпечуючи інформаційну підтримку, сприяючи міжнародній співпраці та спрямовуючи політичні рішення у відповідність із сучасними викликами глобального світу. Знання історії міжнародних відносин допомагає зрозуміти сучасні виклики та можливості у зовнішній політиці.

Політична освіта формує основи критичного мислення і аналізу, формує системний підхід до аналізу та прийняття рішень, навчає оцінювати джерела інформації, допомагає розвивати етичні принципи, заохочує участь громадян у політичних процесах, що може змінювати курс зовнішньої політики. Освіта у сфері політики є важливим фактором формування свідомості молодого покоління щодо зовнішньої політики країни, сприяє усвідомленню громадянами своєї ролі у формуванні зовнішньої політики, що веде до підвищення відповідальності за свої дії.

Питання до практичного заняття

1. Вплив іналітичних центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень.
2. Функції експертів-практиків при формуванні і розробці концепцій реформ та напрямів політики.
3. Елементи політичної освіти (навчальні програми, семінари, тренінги, онлайн курси) та їх вплив на уявлення людей про міжнародні відносини.
4. Формування свідомості громадян щодо зовнішньої політики як функція політичної освіти.
5. Інструменти залучення молоді до активного обговорення та впливу на зовнішньополітичні рішення.

Методичні рекомендації до вивчення теми:

Вивчення впливу МНУО та експертно-наукової еліти на прийняття зовнішньополітичних рішень слід починати з розуміння ролі цих суб'єктів у міжнародних відносинах, особливо «глобального громадянського суспільства». Важливо звернути увагу на те, що МНУО та експертні кола не лише формують політичні стратегії та надають аналітичні матеріали, але й створюють міжнародний тиск, що впливає на рішення урядів і міжнародних організацій.

Рекомендується дослідити конкретні приклади діяльності МНУО у сфері прав людини, екологічних ініціатив та миротворчих процесів. Необхідно звернути увагу на те, як ці організації сприяють змінам зовнішньої політики держав через залучення міжнародної спільноти до розв'язання глобальних проблем. Щодо експертно-наукової еліти, варто зосередитися на їхній ролі в наданні урядам глибоких аналітичних оцінок, прогнозів та рекомендацій щодо зовнішньої політики. Дослідники, академіки та аналітики відіграють ключову роль у розробці стратегій та підходів, заснованих на наукових дослідженнях і моделюванні. Важливо розглянути як такі інституції як «фабрики думок» формують громадську думку та впливають на міжнародну політику через публікації, дослідження та консультації для державних органів. Для глибшого розуміння теми здобувачам рекомендується звертати увагу на сучасні виклики, з якими стикаються міжнародні організації та експертно-наукова еліта, зокрема в контексті глобалізації, інформаційних технологій та нових загроз міжнародній безпеці.

Питання для обговорення:

1. Які критерії оцінки ефективності впливу експертно-наукової еліти на ухвалення зовнішньополітичних рішень?
2. Які фактори впливають на довіру до експертно-наукової спільноти з боку політичних лідерів?
3. Як зміни в науковій парадигмі можуть вплинути на зовнішньополітичні рішення?
4. Які приклади свідчать про позитивний або негативний вплив експертних думок на зовнішньополітичні рішення?
5. Як колаборація між різними дисциплінами в науці може вплинути на прийняття зовнішньополітичних рішень?
6. Як рівень політичної освіти населення корелює з підтримкою або опозицією до конкретних зовнішньополітичних рішень?
7. Які методи навчання є найбільш ефективними для формування знань про зовнішню політику?
8. Як впливають соціальні медіа та інформаційні технології на політичну освіту і сприйняття зовнішньої політики?
9. Як політична освіта може впливати на формування громадської думки у кризових ситуаціях?
10. Яка роль навчальних закладів у формуванні політичної свідомості молоді щодо зовнішньої політики?
11. Як політична освіта може сприяти підвищенню відповідальності громадян за вплив на зовнішню політику?

Завдання для самостійної роботи

1. Проведіть дослідження впливу конкретних експертних оцінок на зовнішньополітичні рішення в окремій країні за останні 5 років. Підготуйте звіт з висновками та рекомендаціями.

2. Виберіть кілька випадків, коли експертна думка суттєво вплинула на зовнішньополітичні рішення, і проведіть їх аналіз. Визначте фактори, що сприяли цьому впливу.
3. Створіть концепцію навчальної політологічної дисципліни, яка включатиме інформацію про роль експертів у зовнішній політиці. Оцінити, як ця програма може підвищити обізнаність здобувачів про міжнародні відносини.
4. Виберіть кілька популярних медіа-джерел і проаналізувати, як вони висвітлюють питання зовнішньої політики. Оцінити, як це може вплинути на політичну освіту населення та їхнє розуміння міжнародних відносин.

ТЕМА 7. МЕХАНІЗМ РОЗРОБКИ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ УКРАЇНИ

Розробка зовнішньополітичних рішень України характеризується складною системою, що включає кілька ключових етапів, які забезпечують координацію та ефективність зовнішньої політики держави. Першим етапом є формування стратегічних напрямів зовнішньої політики. Це здійснюється на основі аналізу внутрішніх і зовнішніх викликів, можливостей та пріоритетів.

Основними суб'єктами, що беруть участь у розробці зовнішньої політики України, є Президент, Кабінет Міністрів, Міністерство закордонних справ та інші державні установи. Формування зовнішньополітичних рішень базується на визначенні національних інтересів України, які можуть змінюватися залежно від міжнародної ситуації.

Зовнішня політика розробляється на основі глибокого аналізу міжнародних тенденцій, загроз та можливостей.

Ухвалення зовнішньополітичних рішень відбувається на рівні Президента, Кабінету Міністрів або Верховної Ради, залежно від характеру рішення. МЗС, як ключовий орган у сфері зовнішньої політики, забезпечує реалізацію цих рішень через дипломатичні канали, міжнародні переговори та участь у міжнародних організаціях. Імплементация прийнятих рішень відбувається через діяльність дипломатичних представництв України за кордоном, виконання міжнародних угод і програм. МЗС контролює процес реалізації зовнішньополітичних рішень, підтримує постійний зв'язок із міжнародними партнерами та забезпечує участь України у світових політичних процесах.

Після реалізації зовнішньополітичних рішень здійснюється оцінка їхньої ефективності. За результатами оцінки можуть бути внесені корективи до стратегії або конкретних рішень у разі зміни міжнародної обстановки чи внутрішніх обставин. Таким чином, механізм розробки зовнішньополітичних рішень України є інтегрованою системою, що поєднує стратегічне планування, аналітичну підготовку, міжвідомчу координацію, імплементацию та контроль, що забезпечує гнучкість і ефективність зовнішньої політики держави в умовах сучасних міжнародних викликів.

Питання до практичного заняття

1. Інституційно-правові механізми державного управління у сфері зовнішньої політики України.
2. Механізми імплементации зовнішньополітичних рішень в державному управлінні.
3. Суб'єкти, залучені до прийняття зовнішньополітичних рішень у контексті міжрегіонального співробітництва в умовах глобалізації.
4. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України.

Методичні рекомендації до вивчення теми:

Для успішного вивчення теми здобувачам слід розпочати з розуміння основних інституційно-правових механізмів, які регулюють зовнішню політику України. Необхідно вивчити роль ключових суб'єктів у процесі розробки та прийняття зовнішньополітичних рішень, серед яких особливу увагу варто приділити Президентові, Кабінету Міністрів та Міністерству закордонних справ. Рекомендується дослідити, як ці органи взаємодіють у процесі формування зовнішньополітичної стратегії, ухвалення рішень та їхньої подальшої імплементації через дипломатичні та міжнародні канали. Також варто звернути увагу на практичні аспекти реалізації ухвалених рішень, зокрема на діяльність дипломатичних представництв України за кордоном, участь у міжнародних угодах та програмах. У рамках вивчення теми важливо зрозуміти суб'єктів, залучених до прийняття зовнішньополітичних рішень у контексті міжрегіонального співробітництва в умовах глобалізації. Особливу увагу варто приділити тому, як зовнішньополітичні рішення адаптуються до викликів сучасного глобалізованого світу, і як регіональні та міжрегіональні ініціативи впливають на цей процес. Слід розглянути приклади міжрегіонального співробітництва України з іншими державами та міжнародними організаціями.

Окремо варто дослідити напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України. У цьому контексті необхідно звернути увагу на сучасні виклики, з якими стикається дипломатична служба, та можливі шляхи її модернізації для покращення координації та підвищення ефективності реалізації зовнішньополітичних рішень. Рекомендується вивчити новітні підходи у сфері дипломатичної діяльності, зокрема впровадження інформаційних технологій, розвиток економічної дипломатії та посилення співпраці з міжнародними організаціями.

Завершуючи вивчення теми, здобувачам слід звернути увагу на моніторинг та оцінку ефективності зовнішньополітичних рішень. Важливо дослідити, як зміни у міжнародному середовищі чи внутрішніх умовах можуть вплинути на корекцію стратегій або конкретних рішень, і як забезпечується гнучкість зовнішньої політики України в умовах динамічних міжнародних викликів.

Питання для обговорення:

1. Які основні етапи включає механізм розробки зовнішньополітичних рішень в Україні?
2. Яка роль Міністерства закордонних справ України у процесі розробки зовнішньої політики?
3. Яким чином національні інтереси визначаються та враховуються при формуванні зовнішньополітичних рішень?
4. Які ключові фактори впливають на формування зовнішньополітичних рішень України?
5. Яка роль експертно-аналітичних центрів у процесі розробки зовнішньої політики?
6. Яким чином в Україні забезпечується моніторинг і оцінка реалізації зовнішньополітичних рішень?

7. Яка роль громадськості та медіа у формуванні зовнішньої політики України?
8. Як змінювався механізм розробки зовнішньополітичних рішень в Україні протягом останніх десятиліть?
9. Як впливають міжнародні зобов'язання України на механізм розробки зовнішньополітичних рішень?
10. Які кроки вживаються для забезпечення узгодженості між внутрішньою та зовнішньою політикою України?

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити центри прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні.
2. Обґрунтувати напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України.
3. Виберіть один з основних документів зовнішньої політики України (наприклад, «Стратегію зовнішньої політики») і проведіть його аналіз. Визначте ключові цілі, пріоритети та механізми реалізації.
4. Оберіть конкретний приклад зовнішньополітичного рішення України (наприклад, підписання угоди, санкції тощо) і проаналізуйте процес його прийняття. Які фактори вплинули на рішення, хто брав участь у його розробці?
5. Досліджуйте, які державні установи (МЗС, РНБО, Адміністрація Президента) беруть участь у формуванні зовнішньої політики. Підготуйте доповідь, що описує їх функції та взаємодію.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬ ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичні заняття, які проводять з академічною групою, є логічним продовженням лекційного курсу. На них поглиблюють, закріплюють та деталізують знання, отримані під час лекції та в результаті самостійної роботи.

Метою практичних занять є: навчання застосуванню теоретичних положень у практичній діяльності; вироблення навичок самостійної роботи здобувача; розвиток професійної свідомості та мислення.

Під час проведення практичних занять викладач використовує такі форми: вільне обговорення питань плану заняття в академічній групі; індивідуальна співбесіда з кожним здобувачем; дискусія; аналіз сучасних політичних процесів, що стосуються теми практичного заняття та обговорюваних питань; моделювання політичного процесу; аналіз ситуації; моніторинг; заслуховування доповідей, презентацій і їх подальше колективне обговорення в групі тощо.

Практичні заняття є також одним із видів поточного контролю за успішністю освоєння здобувачами навчального матеріалу. На кожному занятті викладач оцінює ступінь підготовки здобувача з теми. Підсумкові оцінки вносять до журналу обліку успішності.

Практичне заняття має виконувати чотири основні функції:

- ☐ творчо-розвиваючу – реалізується шляхом внесення змін до розумової діяльності здобувачів освіти з метою формування в них умінь мислити творчо;

- ☐ виховну – передбачає формування у здобувачів наполегливості у відстоюванні своєї точки зору, терпіння та толерантності у вислуховуванні інших думок, коректності у суперечці;

- ☐ освітню – реалізується через систематизацію, поглиблення та узагальнення знань;

- ☐ контролюючу – полягає в тому, що викладач у ході практичного заняття має можливість оцінити знання здобувачів, виявити прогалини та неточності у їх знаннях.

У ході підготовки та проведення практичного заняття здобувачі набувають соціального досвіду колективної роботи, виробляють вміння та навички самостійної роботи з матеріалом, в тому числі навички конспектування, складання тез, плану тощо), опановують уміння свідомо та творчо поводитися з інформацією, готувати самостійні виступи, висловлювати судження щодо відповідей однокласників.

Структура практичного заняття включає два етапи: підготовчий етап та власне практичне заняття.

Складовими елементами підготовчого етапу є: прослуховування лекції за обраною темою (якщо вона передбачена тематичним планом дисципліни), ознайомлення з питаннями до практичного заняття, підбір джерел для підготовки до практичного заняття.

Важливе значення має зміст базової лекції, за матеріалом якої переважно і проводитиметься практичне заняття. Вже на цій лекції викладачеві потрібно виокремити низку проблем, що підлягають обговоренню на практичному занятті, наголосивши на їх значущості у пізнавальному та професійному плані.

Структура власне практичного заняття передбачає наступний алгоритм:

- вступне слово викладача;
- заслуховування та колективне обговорення виступів за питаннями практичного заняття;
- заслуховування та обговорення доповідей, презентацій;
- підбиття підсумків.

Для розвитку пізнавальної самостійності та активності здобувачів освіти практичне заняття можна проводити і в такій формі, коли викладач виступає лише у ролі спостерігача, а організаційні функції виконують самі здобувачі. У цьому випадку серед здобувачів виділяються ведучий, аналітик і протокаліст.

Ведучий організує обговорення, намагаючись залучити до обговорення максимальну кількість учасників, аналітик ставить питання промовцям, піддаючи сумніву окремі висловлювання, висуває альтернативні думки. Протокаліст фіксує все, що стосується вирішення проблеми, узагальнює висловлені думки, підбиває підсумки практичного заняття. Така форма проведення практичного заняття застосовується тоді, коли здобувачі освіти мають відповідний багаж знань з обговорюваної проблеми, критичне мислення, вміннями аргументувати і доводити свою точку зору, дотримуються толерантності та коректності до висловлювань, що містять протилежні думки.

Самостійна робота здобувача є однією з основних форм організації навчання, основним засобом опановування навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових аудиторних занять час.

У процесі самостійної роботи у здобувачів формуються індивідуальні вміння та навички самостійного засвоєння навчальної та наукової літератури, нормативних джерел, використання сучасних інформаційних засобів і технологій.

Важливою формою самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань.

Результати, отримані здобувачами вищої освіти на практичних заняттях, враховують під час проведення підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Підготовка презентації / доповіді в рамках аналізу досвіду розробки проєктів нормативно-правових актів в країнах Європи (на прикладі однієї країни).

2. Проаналізувати вплив «фабрик думок» на прийняття зовнішньополітичних рішень (на прикладі конкретного «мозкового центру»).

3. Підготувати доповідь / презентацію про вплив міжнародних організацій на прийняття зовнішньополітичних рішень держави (на прикладі ООН, Рада Європи, ЄС, ОБСЄ тощо).

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Визначте основну складову у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень?
 - a) внутрішня політика;
 - b) громадська думка;
 - c) стратегічні цілі;
 - d) соціальні мережі.

2. Визначте перший етап у процесі формування зовнішньої політики?
 - a) реалізація рішень;
 - b) аналіз ситуації;
 - c) оцінка результатів;
 - d) комунікація з партнерами.

3. Визначте, яка роль зовнішньополітичних радників у процесі прийняття рішень?
 - a) виключно формальна;
 - b) консультативна;
 - c) виконавча;
 - d) неважлива.

4. Визначте, який критерій є основним при оцінці зовнішньополітичних рішень?
 - a) політична вигода;
 - b) економічна ефективність;
 - c) соціальна справедливість;
 - d) задоволення особистих амбіцій.

5. Оберіть, який із цих інструментів є найбільш важливим для реалізації зовнішньої політики?
 - a) дипломатія;
 - b) протестні акції;
 - c) національні свята;
 - d) зміни в законодавстві.

6. Визначте, який з наступних документів є основним для формулювання зовнішньої політики країни?
 - a) концепція національної безпеки;
 - b) конституція;
 - c) бюджет;
 - d) статут організації.

7. Оберіть, яка з перерахованих стратегій не є частиною зовнішньої політики?

- a) альянси з іншими країнами;
- b) внутрішні реформи;
- c) економічна дипломатія;
- d) культурні обміни.

8. Визначте, яка з цих організацій відіграє ключову роль у формуванні міжнародної зовнішньої політики?

- a) ООН;
- b) національна гвардія;
- c) місцеві ради;
- d) профспілки.

9. Назвіть фактор може значно вплинути на зовнішньополітичні рішення?

- a) погода;
- b) громадська думка;
- c) модні тенденції;
- d) особисті інтереси чиновників.

10. Визначте, яка з наступних ситуацій є прикладом кризи у зовнішній політиці?

- a) підписання мирної угоди;
- b) військовий конфлікт;
- c) відвідування міжнародних форумів;
- d) економічне співробітництво.

11. Визначте роль медіа у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень?

- a) вони не впливають на політику;
- b) вони тільки поширюють інформацію;
- c) вони формують громадську думку;
- d) вони заважають прийняттю рішень.

12. Визначте, який метод використовується для оцінки ризиків у зовнішній політиці?

- a) SWOT-аналіз;
- b) картографія;
- c) статистичні моделі;
- d) футурологічні прогнози.

13. Визначте основну мету зовнішньої політики будь-якої країни?

- a) захист національних інтересів;
- b) вплив на внутрішню політику;
- c) залучення іноземних інвестицій;
- d) сприяння безробіттю.

14. Визначте, який із цих факторів є важливим у міжнародних переговорах?

- a) стрімкість рішень;
- b) гнучкість у позиціях;
- c) публічність процесу;
- d) ігнорування культурних відмінностей.

15. Визначте, яку роль відіграють міжнародні організації в прийнятті зовнішньополітичних рішень?

- a) вони контролюють усі рішення;
- b) вони виступають як посередники;
- c) вони не мають значення;
- d) вони обирають керівників країн.

16. Визначте, яка з наступних стратегій може бути використана для покращення міжнародних відносин?

- a) конфронтація;
- b) військовий альянс;
- c) діалог і співпраця;
- d) ізоляція.

17. Визначте, яка з цих стратегій може використовуватися для підвищення безпеки країни?

- a) військова агресія;
- b) стратегічні альянси;
- c) ізоляція;
- d) ігнорування загроз.

18. Визначте основний виклик для зовнішньої політики в сучасному світі?

- a) глобалізація;
- b) локалізація;
- c) відсутність інформації;
- d) місцеві конфлікти.

19. Визначте, яку роль відіграють аналітичні центри у прийнятті зовнішньополітичних рішень?

- a) вони визначають політику;
- b) вони надають експертні рекомендації;
- c) вони ігнорують факти;
- d) вони не мають впливу.

20. Визначте інструмент, що використовують для покращення іміджу країни?

- a) пропаганда;
- b) культурна дипломатія;
- c) військові інтервенції;
- d) економічні санкції.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Державна політика як предмет дослідження.
2. Внутрішня та зовнішня політика.
3. Основні принципи стратегії розробки зовнішньої політики держави.
4. Поняття національних інтересів.
5. Типологія національних інтересів.
6. Предметна галузь, функції та структура теорії прийняття політичних рішень.
7. Поняття та сутність управлінського рішення. Вимоги до прийняття управлінських рішень.
8. Функції управлінських рішень.
9. Класифікація управлінських рішень.
10. Дескриптивно-експлікативний підхід до інтерпретації ухвалення політичних рішень.
11. Нормативно-прескриптивний підхід до інтерпретації прийняття рішень.
12. Теорія прийняття рішень як наукова дисципліна, її місце у системі сучасного наукового знання.
13. Сутність та типи політичних рішень.
14. Вимоги до прийняття політико-управлінських рішень.
15. Методологічні підходи до інтерпретації прийняття зовнішньополітичних рішень.
16. Концептуальні моделі ухвалення політичних рішень.
17. Механізм прийняття політичних рішень: структура та компоненти.
18. Місце неформальних угруповань у процесі прийняття політичних рішень.
19. Специфіка прийняття політичних рішень у наддержавних інститутах та міжнародних організаціях.
20. Аналіз формальних структур та неформальних мереж у механізмі прийняття зовнішньополітичних рішень.
21. Формування порядку денного та визначення пріоритетних проблем під час підготовки політичних рішень.
22. Вибір раціонального рішення у публічній політиці: оптимальні критерії та методи селекції.
23. Оцінка результатів та наслідків політичного рішення: принципи та методи.
24. Система прийняття державних рішень та технологія лобістської діяльності.
25. Способи та технології блокування політичних рішень.
26. Досвід розробки проєктів нормативно-правових актів в країнах Європи.

27. Доктринальні засади зовнішньополітичної діяльності. Роль політичної ідеології у її формуванні.

28. Державний апарат – ключовий суб'єкт ухвалення зовнішньополітичних рішень.

29. Роль виконавчої та законодавчої влади у практиці прийняття зовнішньополітичних рішень.

30. Типологія моделей прийняття зовнішньополітичних рішень.

31. Раціональна модель прийняття зовнішньополітичних рішень.

32. Правова модель прийняття зовнішньополітичних рішень.

33. Політична модель прийняття зовнішньополітичних рішень.

34. Соціально-психологічна модель прийняття зовнішньополітичних рішень.

35. Класична модель прийняття політичних рішень.

36. Адміністративна модель.

37. Модель системи публічного управління в Україні та прийняття управлінських рішень.

38. Основні методи прийняття політичних рішень.

39. Учасники процесу прийняття рішення.

40. Особа, яка приймає рішення: статус у державній ієрархії, сфера повноважень та відповідальності.

41. Процес прийняття управлінських рішень. Етапи прийняття управлінських рішень.

42. Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи:

43. Технології, процедури та методи реалізації державних рішень.

44. Типи реалізації управлінських рішень.

45. Зовнішньополітичні рішення в ієрархії державних рішень.

46. Сучасні концепції зовнішньої політики США.

47. США та ЄС: проблеми співробітництва.

48. Зовнішньополітичні стратегії США в регіонах світу.

49. Позиціонування зовнішньополітичних пріоритетів ЄС.

50. Трансатлантичне партнерство як центр європейської безпеки і найважливіший компонент міжнародного порядку

51. «Глобальне громадянське суспільство» як актор сучасних міжнародних відносин.

52. ООН в системі міжнародних організацій. Загальна характеристика спеціалізованих установ ООН.

53. Функції міжурядових, міждержавних суб'єктів міжнародних відносин.

54. Вплив «фабрик думки» на прийняття зовнішньополітичних рішень.

55. Цілі міжнародно-політичної експертизи зовнішньополітичних рішень.

56. Методи міжнародно-політичної експертизи.

57. Форми міжнародно-політичної експертизи.

58. Конституційно-правовий механізм здійснення зовнішньої політики України та його структура.

59. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в публічному управлінні.

60. Стратегічне партнерство у зовнішній політиці України.
61. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень на рівні міжрегіонального співробітництва в умовах глобалізації.
62. Типи та форми балансування у міжнародній політиці.
63. Роль сигналізації у зовнішньополітичній стратегії держав.
64. Значення акомодатії та вичікування у вирішенні міжнародних криз.
65. Стратегічна поведінка держав за умов співробітництва.
66. Ідеологічна орієнтація та ступінь ідеологічної заданості.
67. Зовнішньополітична директива.
68. Розробка зовнішньополітичних рішень у країнах ЄС.
69. Образ держави як чинник ухвалення зовнішньополітичних рішень.
70. Проблема конструювання комплексної моделі механізму прийняття зовнішньополітичних рішень.
71. Зовнішньополітичні доктрини у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень.
72. Зовнішньополітичні прерогативи виконавчої влади.
73. Роль законодавчої влади у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень.
74. Зовнішньополітична експертиза у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень.
75. Неформальні чинники у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень.
76. Наднаціональні варіанти прийняття зовнішньополітичних рішень.
77. Психологічні аспекти ухвалення зовнішньополітичних рішень.
78. Ідентичність держави у процесі прийняття зовнішньополітичного рішення.
79. Роль особистості прийнятті зовнішньополітичних рішень.
80. Вплив особистого досвіду політика на процес прийняття зовнішньополітичних рішень.
81. Гендерний аспект процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.
82. Прийняття кризових зовнішньополітичних рішень.
83. Прийняття рішень про війну та мир.
84. Стрес та прийняття зовнішньополітичних рішень у кризових ситуаціях.
85. Центри прийняття політичних рішень (ЦПР): визначення та види.
86. Особи, що приймають політичні рішення: визначення та види.
87. Роль бюрократії у механізмі прийняття політичних рішень.
88. Роль лобістських груп у системі прийняття політичних рішень.
89. Раціональні та екстраординальні компоненти прийняття політичних рішень.
90. Ціннісні орієнтири у механізмі прийняття політичних рішень.
91. Способи просування рішень.
92. Специфіка ухвалення державних рішень у міжнародних інститутах.
93. Затвердження державного рішення. Способи узгодження інтересів.
94. Визначення оптимального рішення у державній політиці.

95. Специфіка визначення індивідуального та колективного рішення у державній політиці.

96. Фаза реалізації та контролю виконання державних рішень.

97. Фаза оцінки результатів здійснення політичного рішення.

98. Технології блокування та просування публічних рішень.

99. Європейські стандарти правил проєктування нормативно-правових актів.

100. Особливості розробки політичних рішень з питань забезпечення політичної безпеки

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

Основні джерела:

1. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики: монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/l_339_65718413.pdf
2. Борисова О.В. Зовнішня політика України: історія та сучасність : курс лекцій. Київ : Кондор, 2017. 341 с.
3. Дорош Л., Івасечок О., Турчин Я. Зовнішня політика України. Львів, 2021. 348 с.
4. Зеніна-Беліченко А. С. Публічне адміністрування: конспект лекцій. Кам'янське, 2017. 128 с. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/33/7-33-kl43.pdf>
5. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2017–2019) / авт. вступ. ст., упоряд. А. Ю. Мартинов ; відп. ред. С. В. Віднянський ; НАН України. Інститут історії України. К., 2020. 310 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0015048>
6. Зовнішня політика України: опорний конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини) / Укладачі: Палінчак М. М., Бокоч В. М., Дір І. Ю., Савка В. Я., Стебляк Д. М., Лешанич М. М. Ужгород, 2022. 80 с.
7. Кормич Л.І. Польовий М.А. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір. Одеса: Фенікс, 2017. 240 с.
8. Нестеренко О.В., Савенков О.І, Фаловський О.О. Інтелектуальні системи підтримки прийняття рішень: навч. посібн. / за ред. П.І. Бідюка. Київ: Національна академія управління, 2016. 188 с.
9. Прийняття рішень в публічному управлінні: конспект лекцій / укладач О.С. Коврига. Київ, 2019. 50 с. URL: <https://tnu.edu.ua/sites/default/files/normativbasa/rishleksait.pdf>
10. Прийняття управлінських рішень: навчальний посібник / за ред. Ю.Є. Петруні. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2020. 276 с. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4070/1/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BD%D1%8F%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D1%83%D0%BF%D1%80%20%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202020.pdf>
11. Романюк С. А. Теорія та практика стратегічного управління: монографія. Київ: НАДУ, 2019. 232 с.
12. Теоретичні основи забезпечення якості прийняття управлінських рішень в умовах європейської інтеграції : монографія / М. М. Новікова, Н. О. Кондратенко, М. В. Боровик та ін. ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: «Друкарня Мадрид», 2020. 335 с. URL: https://mmgh.kname.edu.ua/images/NAUKA/2020_.pdf.

Допоміжні джерела:

1. Зовнішня політика України: опорний конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини) / Укладачі: Палінчак М. М., Бокоч В. М., Дір І.Ю., Савка В. Я., Стебляк Д. М., Лешанич М. М. Ужгород, 2022. 80 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/45897/1/%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BA%D0%B0%20%D0%B0%205.pdf>
2. Зовнішня політика України: підсумки 2022 року та прогнози на 2023-й. URL: https://hromadske.ua/posts/zovnishnya-politika-ukrayini-pidsumki-2022-roku-ta-prognozi-na-2023-j?gclid=CjwKCAjw4ZWkBhA4EiwAVJXwqWAtvXB3Z--V7rNIWXs7-V8VnXPIfBg9wbvQf21ngcxAtYIBPCsaRoCPxwQAvD_BwE
3. Козак В. І. Модернізація публічного управління на засадах мережевого підходу. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 1 (36). С. 14–21.
4. Кондратенко Н. О., Новікова М. М., Гнатенко М. К. Поліпшення якості прийняття управлінських рішень в організації. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2018. Вип. 51. С. 55-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2018_51_9.
5. Корж І.Ф. Розвиток електронного парламентаризму як ознака подальшої демократизації держави. *Інформація і право*. 2018. №3(26). С. 56 – 67.
6. Кормич Л. І., Кормич А. І. Вдосконалення публічного управління в Україні в контексті діджиталізації: теоретичний аспект. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць*. 2022. Вип. 5-12.
7. Кормич Л. І., Кормич А. І. Концептуальні засади реформи публічної влади і управління та впровадження моделі «сервісної держави» в Україні. *Актуальні проблеми політики: зб.наук.праць*. Одеса: Гельветика, 2021. Вип. 67. С.5-12.
8. Кормич Л. І., Краснопольська Т. М. Соціальні пріоритети молодіжної політики України в світлі євроінтеграційних процесів. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Ви. 64. С. 78-92.
9. Краснопольська Т. М, Милосердна І. М. Компоненти електронної демократії в умовах переходу до електронного правління. *Актуальні проблеми політики*. 2020. Вип.66. С. 58-64.
10. Краснопольська Т. М. Сучасні державні стратегії формування іміджу України у контексті курсу на європейську інтеграцію. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 63. С. 139–152.
11. Краснопольська Т. М. Узгодженість та вплив в Європейському парламенті крізь призму політичних груп. *Актуальні проблеми політики*. 2018. Вип. 62. С. 103–113.
12. Краснопольська Т. М., Милосердна І. М. Цифрові технології в механізмі взаємодії громадянського суспільства та держави. *Актуальні проблеми політики*. 2020. Вип.67. С. 68-72.

13. Краснопольська Т. М., Пехник А. В. Проблеми у сфері зовнішньої політики: сучасні проекції. *Науковий журнал «Політикус»*. 2022. Вип. 4. С. 7–12. URL: http://politicus.od.ua/4_2022/1.pdf
14. Мамонтова Е.В. Державна символіка як індикатор політичного розвитку (на прикладі країн Центральної Азії та Казахстану). *Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр.* 2019. Вип. 63. С. 125–138.
15. Милосердна І.М. Комунікація та зворотний зв'язок у структурі кібернетичного механізму політичного управління *Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць*, 2019. Вип.63. С. 153-165.
16. Палагусинець Р. В. Механізм формування інтелектуального капіталу дипломатичної служби як складова державного управління: теорія і практика: монографія. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня "Рута"», 2020. 432 с. URL: <https://www.nuozu.edu.ua/zagruzka2/EB2.pdf>
17. Проблеми зовнішньої політики та міжнародних відносин: Тези наукових конференцій відділу трансатлантичних досліджень / За заг. ред. канд. іст. наук, доц. С.В. Толстова; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. 228 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/images/conf110417-290318.pdf>.
18. Тараненко Г.Г Сучасні виклики зовнішньої політики України в контексті розвитку системи міжнародної безпеки. *Проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип.14. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/>
19. Українська призма: Зовнішня політика 2021. Аналітичне дослідження. ГО «Рада зовнішньої політики "Українська призма"», Фонд ім. Ф. Еберта. К., 2022. 328 с.
20. Daumann F., Follert F., Gleißner W., Kamarás E., Naumann Ch. Political Decision Making in the COVID-19 Pandemic: The Case of Germany from the Perspective of Risk Management. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022. No 19, 397. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph19010397>
21. Democratic transit in terms of security and development: Ukrainian and foreign experience / ed. by L.I. Kormych. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 296 p. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/book/57>.
22. Hinkley S. Technology in the public sector and the future of government work. 2023. URL: <https://laborcenter.berkeley.edu/wp-content/uploads/2023/01/Technology-in-the-public-sector-and-the-future-of-government-work.pdf>
23. Kaun A., Larsson A., Masso A. Automating public administration: citizens' attitudes towards automated decision-making across Estonia, Sweden, and Germany. *Information, Communication & Society*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2205493>
24. Kayembe B., Sinclair M. Considerations for Decisionmakers Part 2. 2023. *Harvard Ministerial Leadership Program*. URL: <https://ministerialleadership.harvard.edu/leadership-resources/tech-database/considerations-for-decisionmakers-part-2/>
25. König P., Wenzelburger G. Between technochauvinism and human-centrism: Can algorithms improve decision-making in democratic politics?

European Political Science. 2020. Volume 21. P. 132–149. URL: <https://doi.org/10.1057/s41304-020-00298-3>

26. Kormych L., Krasnopolska T., Kormych A. Public Image of Ukrainian Customs: Trying to Lead a Camel through the Eye of a Needle. *Lex Portus*. 2024. № 10(1). P. 30–40. URL: <https://doi.org/10.26886/2524-101X.10.1.2024.2>.

27. Kormych L., Krasnopolska T., Zavhorodnia, Yu. Digital Transformation and National Security Ensuring. *Evropsky Politicky a Pravni Diskurz*. 2024. Vol. 11, Issue 1. P. 29–37. URL: <https://doi.org/10.46340/eppd.2024.11.1.4>

28. Kormych L., Krasnopolska T., Zavhorodnia, Yu. Digital Transformation and National Security Ensuring. *Evropsky Politicky a Pravni Diskurz*. 2024. Vol. 11? Issue 1. P. 29–37. URL: <https://doi.org/10.46340/eppd.2024.11.1.4>.

29. Kormych L., Zavgorodnia Yu. The Concept of Modern Political Confrontation in Cyber Space. *Journal of Cybersecurity*. 2023. № 9(1), toad017. URL: <https://doi.org/10.1093/cybsec/tyad017>.

30. Krasnopolska T., Nenko S., Tyukhtenko N. Administrative and legal support for the management of integrated economic structures in a globalized business processes. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. № 7(4). P. 145–152. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-4-145-152>.

31. Petrenko I., Filipchuk V. Approaches to the Differentiation of Political and Public Decisions. *Future Human Image*. 2020. Volume 14. P. 56–63. URL: <https://doi.org/10.29202/fhi/14/7>

32. Reutter L. Constraining context: Situating datafication in public administration. *New Media & Society*. 2022. No 24(4). P. 903–921. URL: <https://doi.org/10.1177/14614448221079029>

33. Roehl U. Automated decision-making and good administration: Views from inside the government machinery. *Government Information Quarterly*. 2023. Volume 40. Issue 4. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740624X23000643>

34. Schiff D., Jackson Schiff K., Pierson P. Assessing public value failure in government adoption of artificial intelligence. *Public Administration*. 2022. No 100(3). P. 653–673.

35. Wischmeyer T. Artificial Intelligence and Transparency: Opening the Black Box. *Regulating Artificial Intelligence* / Eds. T. Wischmeyer, T. Rademacher. Springer, Cham, 2020. P. 75–101.

Ресурси відкритого доступу:

<http://www.president.gov.ua> – Офіційне представництво Президента України.

<http://www.rada.gov.ua/> – Офіційний портал Верховної Ради України.

<http://www.kmu.gov.ua/> – Офіційний портал органів виконавчої влади України.

<http://www.mfa.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України.

<http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/> – «Україна-Європейський Союз» – офіційний сайт представництва України при Європейському Союзі.

<http://www.un.org/> – офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй

<http://www.nato.int/> – офіційний сайт НАТО

<http://www.coe.int/> – офіційний сайт Ради Європи

<http://www.osce.org> – офіційний сайт Організації з Безпеки та Співробітництва в Європі

<http://www.coe.int/uk/web/kyiv> – Сайт Офісу Ради Європи в Києві.

<http://www.niss.gov.ua/> – Національний інститут стратегічних досліджень.

<http://www.useps.org> – офіційний сайт українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Тетяна Миколаївна Краснопольська

ПРАКТИКА ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Методичні рекомендації

для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої
освіти другого (магістерського) рівня
галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності – 052 «Політологія»

Електронне видання

В авторській редакції